

der functies, het aantal en de invloed der diverse organen uitermate kunnen verschillen, doch waarin tevens de levensvatbaarheid en de weerstand tegenover ondermijnende invloeden bepaald worden door factoren, die voor geen twee bedrijven gelijk zijn, ook al zijn hunne uiterlijke omstandigheden identiek.

Het is voor geen tegenspraak vatbaar, dat zeer veel aantrekkelijks schuilt in de gedachte, een scheiding tot stand te brengen tusschen de taken, die bij de invoering van W. B. moeten worden volbracht. Hoe gemakkelijk zou het verder zijn, indien men de ondernemingen kon onderbrengen in categorieën en deze weer indeelen naar hunne grootte, om aan de hand van deze selectie te bepalen, hoeveel en welke losse elementen van het W. B. in aanmerking komen om proefondervindelijk te worden toegepast.

In hoeverre een dergelijke als ideaal gestelde groepeeringsuitvoering moet worden geacht, blijve voor het oogenblik buiten beschouwing; origineel is de gedachte zeker, daar een precedent in den ontwikkelingsgang van het W. B. niet valt aan te wijzen.

Evenwel mag het sterk in twijfel worden getrokken of de grootte van het bedrijf, gebaseerd op het aantal werknemers beslissend is voor het al dan niet toepassen van W. B. Stelt men zich op het standpunt, dat zonder tijd- en bewegingsstudie geen W. B. mogelijk is, dan worden niet alleen de zg. kleine bedrijven geëlimineerd, doch alle grootbedrijven, die een halffabrikaat afleveren, vervaardigd op heel- of half-automatische machines. Hoevele bedrijven zijn er niet, waarin de belastingfactor der werktuigen nog geen 50 % haalt, niet omdat de arbeider een te langzaam tempo volgt, of verkeerde handgrepen doet, doch op grond van een verkeerde of afwezige productie-regeling, die materiaal-aanvoer slechts bij horten en stooten doet geschieden. Ware hier te lande het bedrijfsbeheer in het gros der ondernemingen zoodanig ingericht, dat slechts met behulp van tijd- en bewegingsstudies een redelijke kans geschapen kon worden, om het W. B. die plaats te verzekeren, waarop het recht heeft, dan bestond er sterke aanleiding om zoowel aan de noodzakelijkheid, als aan het succes van W. B. te twijfelen.

Grijpen wij terug naar het klassieke voorbeeld van de „Tabor Manufacturing Co”, dan ziet men daar W. B. tot het uiterste toegepast in een klein bedrijf, waarbij de personeelsbezetting op verre na de honderd man niet haalt. Zelfs met tijd- en bewegingsstudies bleken de kosten van beheers-verandering ruimschoots te worden goed gemaakt door de kostprijsverlaging.

Wij behoeven echter werkelijk niet zoover van huis te gaan. Ook hier te lande zijn de kleine bedrijven van tusschen 50 en 100 man met den vinger aan te wijzen, die met blijvend succes zich op W. B. hebben ingericht, zonder dat de ondernemer zich had af te vragen, of het te brengen offer niet te zwaar op het bedrijf drukte.

Immers het W. B. heeft zich tot taak gesteld de vermindering of krachtiger het „wegwerken van verspilling”, belichaamd in het Amerikaansche „Waste Elimination” en nu moet men wel een vreemdeling in Jeruzalem zijn, indien men gelooft, dat zonder kostbare experimenten hier geen taak voor den adviseur voor bedrijfsbeheer (AvB) is weggelegd.

Houden wij vast aan de stelling, dat een onderneming een organisch gegroeid geheel is en het W. B. zich tot opgave gesteld heeft middelen aan te wijzen, die leiden tot een meer harmonisch functioneeren der organen, dan mag men de opdracht aan den AvB vergelijken met de taak van een geneesheer, die tot plicht heeft eerst een juiste diagnose te stellen, alvorens maatregelen te beramen, waarop hij zijn handelingen zal baseeren.

Het is juist bij het stellen der diagnose, dat de schromelijkste vergissingen zijn begaan. De alles overheerschende factor is het doorgronden van de structuur van het bedrijf, het ontleden van

den vorm van het traditioneele bedrijfsbeheer, waarin de onderneming is vastgegroeid. Vanzelf dringt de vraag zich aan ons op, hoe men redelijkerwijze meent te mogen verwachten, zonder praktische vorming in het bedrijfsleven de klippen te kunnen ontzeilen, die voor den buitenstaanden beschouwer verborgen blijven?

Is het den ondernemer kwalijk te nemen, dat hij vreest, dat zijn bedrijf gevisiteerd wordt, zoodra hij de overtuiging krijgt, dat allerlei niet nauwkeurig te omschrijven finesses, die zijn bedrijf in een bijzondere positie plaatsen, niet voldoende worden gevoeld?

Heeft hij geen reden huiverig te worden, wanneer hem plan- nen worden ontvouwd tot het maken van tijdstudies?

Hij zal volmondig toegeven, dat die analyse tot resultaat zal hebben, het overtuigende bewijs, dat de inderdaad benodigde werktijd slechts een fractie uitmaakt van den gebruikten tijd, doch indien hij zijn bedrijf kent, zal hij pertinent weigeren, deze gegevens als uitgangspunt te aanvaarden voor kostbare maatregelen, die veranderingen in de bedrijfsmethoden beoogen.

Men moet zich spenen van de illusie, dat het uitwerken van de gegevens, uit het bedrijf geput en door het bedrijf versterkt, het materiaal kan leveren voor een juiste analyse.

Immers eensdeels ontbreekt de contrôle op de onderlinge waardeverhouding der factoren, anderdeels mist men in de verstrekte opgaven de onmeetbare bijkomstigheden, die het theoretisch geval, dat uit de analyse gereconstrueerd zal worden, moet doen zwellen tot een levend organisme.

Zoodra de AvB den ondernemer kan doen begrijpen, welk tracé hij zich heeft uitgestippeld en in welk logisch verband de opeenvolgende maatregelen aan elkaar sluiten, zal de terughoudendheid van den ondernemer tegenover W. B. geleidelijk plaats maken voor een steeds groeiende belangstelling. De samenwerking, die daaruit zal voortvloeien, zullen den AvB den dieperen kijk geven in het bestaande, langzaam gegroeide en ingewikkelde samenspel, dat door W. B. tot een meer harmonisch functioneeren moet worden gebracht.

Ir. R. B. M. VAN BERKUM

EFFICIËNTIE

Red.: C. A. BLAZER en L. POLAK

De Efficiency-dagen en de Efficiency

Het Nederl. Inst. v. Efficiency heeft op 18 en 19 December l.l., in samenwerking met het Ned. Inst. voor Documentatie en Registratuur, eenige vergaderingen gehouden, waar verschillende onderwerpen, in verband met het Efficiency-vraagstuk, in een zevental inleidingen werden besproken; bovendien was er een kleine tentoonstelling georganiseerd.

Waar tot nu toe het Nederl. Inst. v. Eff. naar buiten niet veel van zich heeft laten hooren, hebben wij met belangstelling uitgezien naar hetgeen op deze dagen ter tafel zou worden gebracht. Niet, dat wij de verwachting koesterden, ons land nu op eens een belangrijken stap vooruit te zien komen op het gebied der Efficiency. Wij moeten inzien, dat deze in ons land zoo jonge beweging tijd noodig heeft om den weg te vinden, dien men moet inslaan om op efficiënte manier tot resultaten te komen.

Wat vooral noodig is om tot groote werkzaamheid te komen, is scherpe omlijning van het onderwerp zoowel als van het terrein, waartoe het behoort, m.a.w. eene juiste doelstelling. Hierdoor zal het mogelijk zijn, in den kortsten tijd, zonder verspilling van krachten, tijd en geld, te besluiten, welke middelen gebruikt moeten worden om het gestelde doel te bereiken.

De efficiency-dagen van 18 en 19 December 1928 brachten de volgende inleidingen:

1. *L. Gans.* Het gebruik van literatuurgegevens op het gebied der bedrijfsorganisatie;
2. *J. P. de Haan.* De taak van den accountant op het gebied der efficiency;
3. *Ir. Ernst Hijmans.* Formulier-diagrammen en hunne toepassing in de industrie;
4. *Major L. Urwick.* Experience with management-research groups in Great Britain;
5. *Prof. Dr. Ir. J. Goudriaan Jr.* Inleiding tot de organisatie van bedrijfsstudiegroepen in Nederland;
6. *Dr. J. Lubsen Nzn.* Psychotechnische resultaten;
7. *H. Keegstra.* Iets omtrent de praktijk van de administratie bij centralisatie van kasvoering door Gemeenten (Gemeentegiro).

Bij beschouwing van dit menu zou ik willen opmerken, dat er wat veel hors-d'oeuvres op voorkomen. Ik heb volle waardeering voor wat de verschillende inleiders gepraesteed hebben, maar meen, dat alleen de inleidingen van Major *Urwick* en van Prof. *Goudriaan* van meer direct belang voor het doel zijn. De overige zouden als tijdschriftartikel hebben kunnen dienen, zonder dat daarmee gezegd wil worden, dat daaraan behoefte bestond.

Het idee van den heer *Gans* om tot samenwerking te komen op het gebied van de „literatuurgegevens”, is misschien wel dienstig aan de „studie der efficiency”, maar lijkt mij in het efficiency-vraagstuk een zeer ondergeschikte rol toebedeeld.

Onze collega *De Haan* heeft gestreefd naar eene beschrijving van onze taak op het gebied van efficiency. Wij mogen het Inst. v. Eff. zonder twijfel dankbaar zijn, dat het gelegenheid heeft willen geven, om het eens netjes uit te drukken, propaganda voor ons beroep te maken. Collega *De Haan* heeft vol ijver, misschien wel met te veel ijver, uiteengezet hoe hij denkt, dat de accountant werkzaam kan zijn „bij de efficiency”. Toch meen ik, dat deze inleiding beter op haar plaats was geweest op een Accountantsdag of op eene vergadering van de Orde van Raadgevende Ingenieurs, zoo daaraan na de op den 15den Accountantsdag behandelde praeadvies van de heeren *Reder* en *Stigter* nog behoefte was.

Ir. Hijmans behandelde de toepassing van formulier-diagrammen, waarin hij wat al te gretig was bij de voorstelling van den bezuinigenden invloed eener reorganisatie van eene magazijn-administratie.

Zonder twijfel zal de vakman-organisator met voordeel gebruik maken van grafische voorstellingswijzen, hetgeen geen nieuw idee is, maar waarvan de uitwerking „in de vaktijdschriften” nut zal kunnen stichten. Ook op het gebied van de administratie is met diagrammen iets te bereiken; binnenkort hopen wij hierover nog eens iets te schrijven voor dit tijdschrift, niet voor een Efficiency-dag.

Psycho-techniek is een mooi woord, waarvan een mystieke invloed uitgaat. Reeds *Plato* had een sterk besef, dat eerst een ideale staat gevormd zou zijn, wanneer ieder deed datgene wat voor hem geschikt was, doch de Psycho-techniek blijft zich beperken tot het onderzoek naar het werk waarvoor het individu geschikt is, waardoor de lijdende functie (niet de leidende) van den mensch meer geaccentueerd wordt en minder gelukzalige perspectieven worden geopend dan *Plato* zich droomde. Hoe interessant ook is hetgeen *Dr. Lubsen* ons mededeelde, ook deze inleiding was specialistenwerk, dat wel waarde heeft voor de Efficiency-beweging, als men er uit leert, dat leeken niet moeten gaan experimenteeren, omdat de resultaten der onderzoekingen nog niet over den drempel van het laboratorium mogen komen, en dat eindigde in een wensch tot psychotech-

nisch onderzoek van den psycholoog, den ingenieur en den medicus om uit te maken wie geschikt is om de leiding te hebben van een Instituut voor Psycho-techniek.

Van den heer *Keegstra* kregen wij nog eens eene beschrijving van de administratie van den Gemeentelijken Girodienst te Amsterdam, die niet geheel nieuw is en aangevuld wordt met enkele toekomstbeelden.

Ik meen, dat de heer *Keegstra* de Efficiency een groter dienst zou doen, indien hij propaganda maakte voor afschaffing van alle afzonderlijke gemeentelijke en andere giro-diensten en overbrenging daarvan bepleitte bij den Centralen Postgiro-dienst, waarbij dan zeker enkele verbeteringen zouden zijn voor te stellen. Eene beschrijving van de administratie moge op leeken een overweldigenden indruk maken, m.i. is deze alleen efficient in een milieu van comptabele deskundigen, dus b.v. in een vakblad, en anders in de „Stumoka”.

Als hoofdschotel hebben we dan nog de inleidingen van Major *Urwick* en Prof. *Goudriaan*, en hierin is eene opwekking tot samenwerking te vinden door de vorming van Bedrijfsstudiegroepen. Uitdrukkelijk blijkt hier, dat niet bedoeld wordt „Business Research”, maar „Management Research” en dus speciaal het onderzoek van de technische vraagstukken, die voorkomen bij het beheer van bedrijven (zooals *Urwick* het uitdrukt: „General problems of Management and administration in the fields of salesmanship, advertizing, accountancy, costing, the control of personnel, office methods, and so on”). Onderlinge bespreking van dergelijke vraagstukken kan vrucht dragend zijn voor de „collective efficiency of the national industry”, mits er zij „frank comparison of one's own methods with those of others engaged in a similar task”. Uit eigen ervaring ken ik de werking van dergelijke besprekingen in de „Stumoka”, die 5 à 6 maal per jaar bijeenkomt. In deze bijeenkomsten worden door de leden om beurten mededeelingen gedaan betreffende de administratieve organisatie van onderdeelen van hun bedrijf, soms toegelicht door bezichtiging van de bedrijven, waarvan de administratie besproken wordt. De uitwisseling van gedachten brengt de leden dicht bij elkaar, hetgeen dus overeenkomt met het idee over Management Research Groups van Major *Urwick*: „that it is of the greatest possible advantage for employers to exchange experience, etc.”

Deze inleiding is eene opwekking tot de vorming van Bedrijfsstudiegroepen, zooals ook die van prof. *Goudriaan* was, waarvan Major *Urwick* opmerkt, dat „the experiment is yet too young to draw any definite conclusions”. Vele bezwaren moeten worden overwonnen om te komen tot bovengenoemde „frank comparison”, want „the fear of revealing information of value to a competitor” bestaat ook in Engeland. Daardoor komt men tot het voorstel, niet twee zaken, die concurrent zijn, in één groep op te nemen. Ook in de vragenlijst, die het N. I. v. E. onlangs aan zijn leden heeft toegezonden betreffende de oprichting van Bedrijfsstudiegroepen wordt gevraagd of bezwaar bestaat tegen samenwerking met concurrenten in één groep. Dit bezwaar zal men dienen te overwinnen, anders komt er van de samenwerking niets, zooals met andere woorden door *G. Hoge-weg* in het Januari-nummer van dit Maandblad werd geconstateerd. Of persoonlijke medewerking van accountants daarbij echter, zooals hij verwacht, gewenscht is, is nog aan twijfel onderhevig, daar de wetenschap, die de accountants in verschillende bedrijven betreffende methoden van productie en distributie, kostprijsberekening e.t.q. opdoen, krachtens hun beroepsgeheim zich niet steeds voor bespreking in Bedrijfsgroepen leent.

Het N. I. v. E. wil nu overgaan tot de vorming van bedrijfsstudiegroepen voor:

- a. Archiefbeheer en Registratuur;
- b. Debiteuren-administratie;

- e. Verkoop-organisatie;
- d. Magazijnbeheer;
- e. Transportmiddelen in het bedrijf;
- f. Loonadministratie;
- g. Leerlingwezen;
- h. Kasbeheer.

Ten opzichte van de resultaten van deze groepen hebben wij tamelijk sceptische verwachtingen. Zullen normen al mogelijk zijn, dan zal men die toch afzonderlijk hebben te geven voor de kleine de middel- en de grootbedrijven en eigenlijk lijken al de genoemde onderwerpen alleen van belang voor de grootbedrijven.

De statuten van het N. I. v. E. geven het doel der vereeniging aan, zonder daarin te omschrijven wat tot het gebied der efficiency gerekend wordt; men zal daaruit slechts van eigen gezichtspunt tot een wijder horizon kunnen komen.

Art. 2 luidt: „De Vereeniging stelt zich ten doel het verzamelen en verbreiden van kennis omtrent efficiency en in het bijzonder het samenbrengen en bevorderen van samenwerking van alle lichamen en personen, die bereid zijn, aan de verwezenlijking van het doel mede te werken”.

Hieruit blijkt, dat het Instituut eigenlijk een studiekring bedoelt te zijn. Men stelt zich echter toch voor, hiermede invloed te kunnen uitoefenen, want in de Korte Beschrijving (Publicatie No. 20) is als commentaar op art. 2 bij den tekst gevoegd: „Aldus de verhooging der volkswelvaart door verbetering van administratie en organisatie”.

Nu is verzamelen en verbreiden van „kennis omtrent efficiency” een zeer goed ding; het schijnt werkelijk noodig te zijn ook bij groote lichamen, waar met aanzienlijk kapitaal en talrijk personeel wordt gewerkt, te wijzen op nut en noodzakelijkheid van efficiente methoden. Maar veel van die kennis wordt tegenwoordig reeds verbreid door de organen, die daarvoor speciaal zijn aangewezen, t.w. de vakgroepen van ingenieurs, bedrijfshuishoudkundigen, accountants e.a. zoowel in hunne vakbladen als door het persoonlijke werk van hunne specialisten.

Op hun terrein wil het Instituut niet komen, want het: „dient geen bijzondere groepsbelangen en onthoudt zich van „werkzaamheden, die behooren tot de taak van particuliere adviseurs”, en m.i. is dit volkomen terecht en zijn de respectieve adviseurs volkomen in staat hun werk te verrichten, ook zonder Inst. v. Eff., al zullen ze 't natuurlijk zeer op prijs stellen, wanneer het Inst. hun arbeid wil propageeren.

Wat evenwel het Instituut niet in zijn program heeft, en wat het doel juist meer in overeenstemming met de verderop aangehaalde woorden van den Voorzitter zou doen zijn, ware te bereiken, indien art. 2 der statuten zoo gewijzigd werd, dat daarin betracht werd het samenbrengen en bevorderen van samenwerking van alle lichamen en personen, die bereid zijn, aan de toepassing van efficiënte methoden mede te werken.

Ik geloof, dat wij ons over de studie der efficiency niet bezorgd behoeven te maken. Zoowel door de specialisten als door de groote bedrijven worden studies en onderzoekingen gedaan, die de efficiency zoowel van den kant der kosten als van dien der baten in details in beschouwing nemen. Maar de samenwerking, om tot goede toepassingen te komen, ontbreekt en, waar ze niet ontbreekt, daar is het niet „to serve the community”, maar voor „the profit of particular business enterprises”.

Tot samenwerking zal men moeten geraken zóó, dat alle belangen tot hun recht komen en daarbij zijn dan ook de belangen van de arbeiders, die voortdurend met het efficiencyvraagstuk te maken hebben, op wie de uitwerking der toegepaste efficiency vaak zwaar drukt en wier vertegenwoordigers men noch in de

commissie van Advies noch in het Bestuur van het N. I. v. E. aantreft.

Het Ned. Inst. v. Efficiency is ontstaan uit de bezuinigingsbeweging, die in de na-oorlogsjaren is opgekomen en waarvan het Bezuinigings-Congres van 1923 een der hoofdmomenten is geweest. Als een verstandig mensch ziet, dat de tijd zal komen wanneer de inkomsten niet meer in staat zijn, de uitgaven te dekken, dan gaat hij bezuinigen; en blijft men het aanzien, tot dat die tijd is aangebroken, dan is men gedwongen te bezuinigen. Dat beteekent dan natuurlijk het zich onzegggen van veel wat het leven aangenamer maakt, en dat, zoo dat aangename redelijk is, volstrekt niet overbodig is. Die bezuiniging kan vaak met grove middelen verkregen worden en dat heeft dan ook menigeen ondervonden, die zich op zij gezet zag om plaats te maken voor goedkoopere arbeidskrachten.

Op het Bezuinigings-congres is het woord Efficiency ter tafel gebracht en ampel besproken; men koesterde dit woord met zooveel piëteit dat men zelfs naar den juisten klemtoon zocht!

Nu vergete men niet, in welke periode deze besprekingen werden gehouden. Naast bittere ellende, met zeer groote bezuinigingen op het eerste noodige, gedwongen door nood en niet gelcerd door bestudeering van mooie systemen, overdadigheid en verkwisting bij plotseling zich rijk voelende personen en maatschappijen, en vooral bij verschillende publieke organen, die zich voor een gemeenschapstaak zagen gesteld, waarvoor zij nog niet berekend waren en die inkomsten-bronnen aanboorden, waaraan men vroeger niet had durven denken.

Dan komt de „malaise”, de ontdekking, dat men niet rijk is, dat men te groot geleefd heeft en de noodzakelijkheid om te bezuinigen. Men gaat met het „domme potlood” werken. Zelfs het noodige niet meer verschaffen, personeel ontslaan, subsidies voor goede dingen intrekken, kortom, het mes er in zetten. Het mes mag echter alleen gebruikt worden om kwaad uit te snijden, en dat dit noodig werd geacht, duidt dus op zware ziekte. Is dit nu de tijd, waarin men om efficiency roept? Neen, maar wel komt de gedachte, volgende op de bezuinigings-idee, dat de economische wetten niet straffeloos op zij gezet kunnen worden, en het besef, dat elk nut het daarvoor gebrachte offer moet rechtvaardigen komt naar boven. Hier nu begint de efficiency-idee, die tenslotte niet anders is dan het begrip van met de minste offers het grootste nut te verkrijgen. En dan zijn er dus twee kanten aan: zoowel de offers als het nut moeten voortdurend gekend en beschouwd worden. Daarvoor is kennis van vele zaken noodig; de offers zijn veelal tot het kostenvraagstuk terug te brengen, zoodat zoowel technisch inzicht en kennen van doelmatige voortbrengingsmethoden, als overzicht, berekening en controle van de daaraan verbonden kosten noodig zijn. Maar ook de vraagstukken van grondstoffenvoorziening, transport, arbeidskrachten, financiering, vragen intense aandacht van ieder, die bij de leiding van de productie betrokken is.

Daarnaast staat dan de beoordeeling van het bereikte resultaat, het economische nut van het geproduceerde, met de vraagstukken van behoefte, koopkracht, prijs, distributie, waarbij economisch inzicht, kennis van techniek, van administratie en van organisatie, weer hun rol spelen. Als men ziet hoevele zaken te gronde gaan of een kwijnend bestaan leiden, hoevele werkrachten ongebruikt blijven, hoevele moeten ontberen wat hun toch redelijkerwijze toekomt, terwyl, wanneer productie en distributie maar goed geregeld waren, ieder zijn deel zou kunnen krijgen, dan zal men elke beweging en elke methode, die daarin verbetering kan brengen, een zegen noemen!

Doelmatige productie, doelmatige distributie, doelmatig beheer, zoowel van private als van publieke huishoudingen, dat is

het gebied van de Efficiency. Bronnen van verspilling opzoeken en middelen vinden om die verspilling tegen te gaan, dus de offers verkleinen, maar ook, en niet in de minste mate, methoden aanwijzen en propageeren om de productie zoo goed mogelijk te doen beantwoorden aan de behoefte, de verdeeling zoo rechtmatig en rationeel mogelijk te doen zijn, de samenwerking te bevorderen, belemmeringen weg te nemen, dus het nut te vergrooten, dit alles is Efficiency. Men moet o.i. de Efficiency-beweging uiteindelijk zien als een streven om te komen tot een betere gemeenschap en daarom kunnen wij dan ook van harte instemmen met de woorden, die de Voorzitter van het Ned. Inst. v. Eff. op de vergadering van 8 Juli 1926 in het Stedelijk Museum te Amsterdam heeft gesproken: „Men hoort vaak over „hervormingen, die geheel en al de kwesties van kosten en productie voorbij schijnen te zien — plannen, die een beroep doen „op ons gevoel, die onbepaalde idealen stellen en het bestaan „van het een of ander Utopia schijnen aan te nemen. Er zijn „enthousiaste voorstanders van wetenschappelijke werkmetho- „den, die, wanneer zij de middelen tot verhooging van productie „en vermindering van kosten hebben gedemonstreerd, denken, „dat de zaak in orde is. Maar in waarheid is daarmee het eigen- „lijke werk maar nauwelijks begonnen. Want verlaagde bedrijfs- „kosten, verhoogde productie, grootere winsten en lagere belas- „ting, dit mogen allen teekenen zijn van vooruitgang en wel- „vaart, maar zij zijn niet het hoogste doel. Zoo wij in alles zien „het diepere wezen van de menschelijke gemeenschap, dan kun- „nen wij niet tevreden zijn met enig stelsel, dat zich niet als „einddoel de verhooging van het menschelijk geheel, de verbete- „ring der maatschappelijke verhoudingen en de bevordering van „de onderlinge vrede stelt. Als er niet naar wordt gestreefd, „een hooger doel te bereiken en wanneer de verhoogde efficiency „gepaard zou moeten gaan met voortdurenden strijd, zouden wij „dan bevrediging vinden? Zou het succes dan geen bittere oogst „zijn?”

Als het Instituut zijn doel zoo hoog stelt dan zullen echter teleurstellingen en groote moeilijkheden niet uitblijven. Want dan zal men onder de oogen hebben te zien vraagstukken, die op sociaal terrein liggen, en men zal tegenover elkaar zien staan vrijhandelaar en protectionist waar het betreft tariefmuren; conservatief, liberaal en socialist waar het gaat om overheidsbemoeiing, medezeggingschap, socialisatie; een rationeel verband tussehen voortbrenging en behoefte, toch een der meest pregnante eischen van een efficiënt maatschappij-beheer, zal men moeten zien te verkrijgen. En in no time staan we midden in de politiek, wat beteekent in den chaos van meningsverschillen, eigenbelang, eigenliefde en kortzichtigheid. Een toren van Babel, waar vele talen gesproken worden en men elkaar niet verstaat.

En toch zal men elkaar moeten verstaan en zich met elkaar moeten verstaan, zal men tot de goede efficiency komen. De toenemende stroom van rationalisatie en normalisatie heeft werkloosheid in zijn sleep. Uit de voordeelen, die deze efficiënter bedrijfsorganisatie brengt, moet het bestaan van groote massa's worden bekostigd, zonder dat daarvoor eenige arbeid van hen kan gevraagd worden. Hoe lost men dit vraagstuk van deze op het oog irrationeële arbeidsverspilling (niet gebruik maken van beschikbare arbeidskracht) op? Men zegt wel, dat de rationalisatie slechts tijdelijke werkloosheid tengevolge heeft, en dat de verlaging van kostprijs naast de verhooging der loonen van gebruikte werkkrachten den levensstandaard van de arbeiders zullen verhoogden, waardoor vele werkkrachten op nieuwe gebieden (auto- en radio-industrie, onderwijs aan steeds grootere groepen) werk zullen vinden, maar dit zal alleen opgaan en stand houden als er een eind is gekomen aan de rationalisatie door hare volmaking, en als er geen nieuwe machines en werkwijzen meer worden uitgevonden.

Vele moeilijkheden zijn dus nog in petto als men de Efficiency-beweging in het licht der gemeenschap ziet, en alleen dan is ze o.i. waard eene „beweging” te heeten.

In het Bulletin III, No. 1, van het International Management Institute komt een hoofdartikel voor over „The meaning of Rationalization” waaruit wij citeeren: „In the first place the „avowed purpose of Rationalization marks a radical departure „in our economic thinking. The (World) Economic Conference „(1927) speaks of securing 'the minimum of waste'. The Reichs- „kuratorium (für Wirtschaftlichkeit) comes down flatly for an „improved standard of living'. The Economic Conference in „its resolution takes a similar attitude: „rationalization is cal- „culated to secure to the „community greater stability and a „higher standard of life.' These phrases are a clear admission „that, whatever form of organization we may accept as the „most practical for the time being, there is a purpose in industry „and commerce beyond and above the profit of particular bu- „siness enterprises. Our economic machinery exists not to en- „rich individuals — that is incidental — but to serve the com- „munity.”

Zijn wij dan al niet enthousiast over hetgeen de Efficiency-dagen ons gebracht hebben, erkend moet worden, dat het terrein van werkzaamheid nog dient te worden verkend en het is zeker van belang, dat men, zij het ook nog op zeer voorzichtige wijze, de samenwerking van de bedrijfsleidingen tracht te bereiken. Men zou kunnen zeggen, dat het N. I. v. E. probeert een school voor bedrijfsleiders te vormen, maar veel meer naar den administratieven dan naar den economischen kant. En dan rijst de vraag weer, of de behoefte daaraan nu wel zoo groot is. De ziekte van het bedrijfsleven zit toch eigenlijk wel het meeste in het economische deel en de doodsoorzaak is, althans bij de groote bedrijven, niet vaak eene administratieve kwaal geweest. Daarvoor zijn er trouwens doctoren genoeg. Vraagstukken van financiering, credietwezen, grondstoffenvoorziening, afzetmogelijkheden, arbeidsduur en loon, belastingen e.d. zijn van meer belang, en vragen om samenwerking van alle daarbij betrokkenen, zoodat men tot Business Research meer dan tot Management Research zou moeten komen. Indien men dan ten slotte van samen onderzoeken tot samen werken komt zal men dichter de idealen van eene betere samenleving benaderen, vooral wanneer internationale samenwerking bereikt kan worden, dan met bestudeering van archiefbeheer, debiteuren- en loonadministratie, etc. Waarmede niet gezegd wil worden, dat al deze onderwerpen niet van belang zijn, maar dat de bestudeering en toepassing van efficiënte methoden op dit gebied gerust in handen kan gelaten worden van de deskundigen als ingenieurs en accountants, in samenwerking met de bedrijfsleiders en administrateurs.

Moge het N. I. v. E. ook nog eens in deze richting zijne leiding laten gaan; dan bestaat de mogelijkheid, dat men algemeen beter de economische wetten leert verstaan, tot heil van de gemeenschap, „to serve the community”.

B.

LASTIGE GEVALLEN

De bedoeling van deze rubriek is gelegenheid te bieden lastige gevallen, die zich in de praktijk den accountant in zijn beroep voordoen of kunnen voordoen, — lastig, omdat er een onoplosbare tegenstrijdigheid tussehen theorie en praktijk schijnt te bestaan — hier ter sprake te brengen, resp. ter oplossing aan den lezer voor te leggen. De Redactie doet een voortdurend beroep op allen, die op zulke „gevallen” stuiten, om ze te formuleeren en bij den Secretaris in te zenden.